

Õiguskantsler

Marek Männik
Kernu Põhikool
kernu@kernu.edu.ee

Teie 15.05.2018 nr

Meie 06.06.2018 nr 7-4/180783/1802611

Koolitöötajate kvalifikatsioon ja tööleping

Lugupeetud Marek Männik

Küsisite õiguskantslerilt, kas haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määruse nr 30 „[Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded](#)“ (edaspidi: määrus) järgi peab õpetaja, kellel on magistrikraad ja ülikoolis läbitud õpetajakoolitus, taotlema õpetajakutset, kui ta ei töötanud 01.09.2013 õpetajana. Soovisite veel teada, kas kooli sotsiaalpedagoogina võib töötada ka erialase kõrghariduseta inimene.

Määrusest tuleneb tõepoolest, et õpetaja, kellel on küll magistrikraad ja ülikoolis läbitud õpetajakoolitus, kuid kes ei töötanud 01.09.2013 koolis õpetajana, peab taotlema õpetajakutset, et tema kvalifikatsioon vastaks õigusaktides sätestatud nõuetele.

Riik muutis alates 01.09.2013 oluliselt õpetajate kvalifikatsioonisüsteemi – mindi üle nn [kutsesüsteemile](#). Seega peab õpetajakoolituse läbinud õpetajal olema ka õpetajakutse.

Kõrgkoolis õpetajakoolituse õppekava läbinud inimesed saavad õpetajakutse kõrgkoolist (vt nt [Tartu Ülikool](#), [kutseseaduse](#) § 15 lg 5 ja 6). See pole aga alati nii olnud – varem võis kõrgkoolis omandada küll magistrikraadi ja läbida õpetajakoolituse, kuid õpetajakutset kutseseaduse tähenduses see ei andnud.

Suuremate õiguslike muutuste tegemisel tuleb lahendada küsimus, kuidas korraldada üleminek vanalt süsteemilt uuele. Määrusega tuli seega lahendada küsimus, kuidas jõuda olukorrast, kus koolis töötavatel õpetajatel pole määruse mõttes õpetajakutset, olukorda, kus kõigil on nõutud kvalifikatsioon.

Samas võib igati asjakohaseks pidada otsust kaitsta võimalikult tõhusalt kõigi kvalifikatsiooniraamistiku jõustumise ajal ametis olnud õpetajate huve ja töösuhet. Määruse § 5 lg 1 sätestabki, et neil õpetajatel, kellel oli 01.09.2013 kehtiv töösuhe, ei pea olema õpetajakutset määruse tähenduses. Tõsi, see tähendab, et koolides töötab ka praegu õpetajaid, kelle kvalifikatsioon ei vasta määruse § 3 lg-s 1 nimetatud nõuetele, ent see probleem laheneb aja jooksul – osa õpetajaid lahkub töölt, osa aga taotleb kutset vabatahtlikult.

Niisiis kehtib määrus vaid nende kohta, kes on asunud või asuvad õpetajana tööle määruse kehtivuse ajal. Seda olenemata asjaolust, millal nad hariduse omandasid. Kui tööle asuv õpetaja pole saanud õpetajakutset kõrgkoolist, on tal võimalik see saada kutse andjalt (vt [Eesti Õpetajate](#)

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

[Liit](#)). Mõistagi on kutse taotlemine lisakohustus, ent koolis töötavale või õpetajaks pürgivale inimesele ei saa see olla ülemäära keeruline.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 74 lg 1 nimetab isikud, keda loetakse koolitöötajateks. Nende hulka kuuluvad ka õpetaja ja tugispetsialistid. Sotsiaalpedagoog on tugispetsialist, kelle kvalifikatsiooninõuded on sätestatud määruse § 4 lg-s 3. Sotsiaalpedagoogil peab olema erialane kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse.

PGS § 74 lg 7 lubab õpetaja ametikoha täitmiseks sõlmida tähtajalise töölepingu isikuga, kellel pole nõutud kvalifikatsiooni. Samas ei näe PGS ette võimalust võtta tööle sotsiaalpedagoogi, kes kvalifikatsiooninõuetele ei vasta. Need mõlemad on hariduspoliitilised otsused. Kuna Riigikogu on teinud erandi üksnes õpetajatele, ei saa analoogia alusel teha erandit teistele kooli töötajatele. Tõlgendus, et kvalifikatsiooninõuetele mittevastava sotsiaalpedagoogi töölevõtmine on lubatud, sest see pole otsesõnu keelatud, muudaks tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded sisutühjaks. Seaduses sätestatu põhjal võib aru saada, et Riigikogu on pidanud oluliseks üksnes kvalifitseeritud töötajate töölevõtmist (v.a erand PGS § 74 lg-s 7). Sellele viitab ka PGS § 64 lg 1, mille järgi võib kvalifitseerimata töötaja palkamine tuua kaasa koolitusloa kehtetuks tunnistamise.

PGS § 77¹ lg 2 ei saa käsitada alusena, mis lubab võtta kooli tööle kvalifikatsiooninõuetele mittevastava tugispetsialisti. Säte reguleerib lähtetoetuse maksmist, mitte tugispetsialisti kvalifikatsiooni ja töösuhte küsimust. Samas võib nõustuda, et see säte on segadust tekitav (vt sätte tekkelugu [Riigikogus](#) PGS muutmise eelnõu teise lugemise käigus). Saadan selle kirja ka Riigikogu kultuurikomisjonile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile, et juhtida sellele probleemile tähelepanu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Riigikogu kultuurikomisjon, Haridus- ja Teadusministeerium